

6 PRINCIPŮ ZVLÁDNUTÉ INKLUZE VE ŠKOLE

Mgr. Jan Olbert

montik.cz

Vítám vás v tomto e-booku, který se zaměřuje na principy inkluze ve vzdělávání, jak je vidím já jako zástupce ředitele pro inkluzivní vzdělávání na základní škole a konzultant pro NPI. **Inkluze je klíčovým aspektem** moderního vzdělávání, který zajišťuje, aby se každý student cítil respektován, podporován a zapojený do školního prostředí. Je **odpovědností školy** a jejího vedení, aby inkluze na škole **nebyla vnímána jakkoliv negativně**. V tomto e-booku se budeme zabývat **šesti principy**, které považuji za klíčové pro úspěšné zvládnutí inkluze ve škole. To může pozitivně přispět k vhodnému koncepčnímu nastavení, díky kterému inkluzi mohou učitelé vnímat jako běžnou součást procesu bez jakýchkoliv obav z realizace.

1. **Funkční školní poradenské pracoviště** - škola ve škole
2. **Delegování práce** - ředitel nemůže rozumět všemu
3. **Proaktivní přístup** - předcházet problémům
4. **Vzdělávání a osvěta pedagogického týmu** - pozvi si odborníka
5. **Didaktická připravenost** - musí být kde učit a s čím učit
6. **Spolupráce s rodinou a institucemi** - všichni táhněme za jeden provaz

1. FUNKČNÍ ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVISŤE:

Školní poradenské pracoviště má v kontextu inkluze na naší základní škole **klíčovou roli** a zároveň přináší nesmírnou hodnotu pro celkové fungování inkluzivního prostředí. Jako zástupce ředitele vidím, že školní poradenské pracoviště, které vedu, hraje významnou roli v podpoře a rozvoji každého jednotlivce na naší škole.

Prvním a zásadním přínosem školního poradenského pracoviště je jeho schopnost poskytnout odbornou podporu a poradenství. Žáci, učitelé i rodiče mohou hledat pomoc a rady ohledně vzdělávacích potřeb a výzev, se kterými se mohou potýkat. Díky depistážím kvalifikovaných pracovníků můžeme efektivněji identifikovat specifické potřeby a individuální možnosti pro každého žáka.

Dále školní poradenské pracoviště přispívá k rozvoji a posílení pedagogických dovedností našich učitelů. Prostřednictvím vzdělávání, workshopů a konzultací pomáháme učitelům lépe rozumět různorodosti naší studentské populace a nabízíme jim nástroje, jak se efektivněji přizpůsobit potřebám každého žáka. Tím vytváříme prostředí, kde každý **žák může dosáhnout svého plného potenciálu**, bez ohledu na své individuální schopnosti či výzvy.

Školní poradenské pracoviště také hraje klíčovou roli v zapojení a spolupráci s rodiči. Komunikace s rodiči je nezbytná pro úspěšnou implementaci inkluzivního přístupu. Společným úsilím rodičů, učitelů a školního poradenského pracoviště můžeme posílit školní prostředí, kde jsou rodiče aktivními partnery a spoluutvářejí vzdělávací cestu svých dětí.

Napomáháme tedy vytvářet inkluzivní kulturu, která akceptuje a ctí různorodost, respektuje individuální potřeby a podporuje spolupráci mezi všemi aktéry naší školní komunity.

V neposlední řadě **školní poradenské pracoviště působí jako most** mezi celou školní komunitou a externími odborníky a organizacemi. Spolupracujeme s dalšími institucemi, které se zabývají inkluzí, a díky tomu můžeme čerpat z jejich osvědčených postupů a inovativních přístupů.

Můj komentář:

Ze zkušenosti vnímám jako velkou výhodu být zároveň vedoucí ŠPP a zároveň působit ve vedení školy. Struktura řešení problémů má v tomto případě jasnou posloupnost a to, s čím za mnou chodí členové ŠPP buď vyřešíme na poradě ŠPP, nebo téma přednesu na poradě vedení. Vedoucí ŠPP musí chápat systémy financování, aby mohl předvídat, které pozice v týmu udrží a které nikoliv, jakou podporu může nastavit a na jak dlouho. Např. doučování, které bylo financované z národního programu již skončila, a tak na podporu žáků ohrožených školním neúspěchem je třeba zase finance a formu podpory najít jinde, např. využít pozice podpořené operačním programem „JAK...”

Vedoucí ŠPP musí být organizačně schopný manažer, který si svůj team šikovností a znalostí financování může libovolně sestavit. Členové teamu mohou významně ovlivnit svými programy dynamiku ve třídě a změnit přístup třídy k žákům, jejichž postavení není optimální.

Největší úkol ŠPP je optimalizovat fungování tak, aby systematicky tvořil “inkluzivní polštář” mezi potřebami systému (potřeba vzdělávat žáky se SVP, nedostatek kapacity, nedostatečné ohodnocení apod.) a wellbeingem pedagogického pracovníka.

Asi chápete, že ředitel školy na takové sestavování inkluzivního týmu “školy ve škole” nemá kapacitu a často ani speciálně pedagogickou kvalifikaci, a proto práci musí delegovat. Tím se dostáváme k druhému principu.

2. DELEGOVÁNÍ PRÁCE:

Delegování úkolů je pro ředitele neuvěřitelně důležité a prospěšné z několika klíčových důvodů. Jedním z hlavních důvodů je, že to umožňuje **efektivní rozložení pracovní zátěže** a odpovědnosti mezi zaměstnance. Kdyby ředitel sám dělal všechno, mohl by se snadno přetížít a ztrácet se v každodenních úkolech, což by mohlo negativně ovlivnit celkovou produktivitu a kvalitu práce ve škole.

Delegování také podporuje rozvoj a zapojení zaměstnanců. Dává jim příležitost převzít odpovědnost za určité úkoly a projekty, což vede k posílení jejich dovedností a schopností. Tímto způsobem může být získáno **širší spektrum perspektiv a nápadů**, což přispívá k **inovaci a rozvoji školy**.

Důležité je také **vytvářet důvěru mezi ředitelem a zaměstnanci**. Delegováním úkolů **ředitel dává najevo, že věří v jejich schopnosti a důvěřuje jim**. To posiluje pocit sounáležitosti a týmové spolupráce, což v konečném důsledku přispívá ke zlepšení celkové atmosféry na škole.

Když navíc ředitel deleguje úkoly, má **více času a prostoru pro strategické rozhodování a plánování** budoucího směřování školy. Může se soustředit na klíčové oblasti a dlouhodobé cíle, což přináší škole dlouhodobou stabilitu a udržitelný rozvoj.

Můj komentář:

Existuje několik důležitých důvodů, proč by ředitel základní školy neměl být zároveň koordinátor inkluze.

1. Specializace a odbornost: Vedení školního poradenského pracoviště vyžaduje specializované znalosti a dovednosti v oblasti poradenství, speciální pedagogiky a psychologie.

2. Vedení Školního poradenského pracoviště vyžaduje čas, úsilí a angažovanost. Pokud by ředitel sám přebíral vedení, mohl by se přetížit a mohlo by to mít negativní dopad na jeho schopnost řídit školu efektivně.

3. Celková kvalita služeb: Pokud je Školní poradenské pracoviště vedené kvalifikovaným a zkušeným profesionálem, může to pozitivně ovlivnit celkovou kvalitu služeb, které škola poskytuje žákům a jejich rodinám.

Věřím, že nechat vedení školního poradenského pracoviště na někom jiném umožní řediteli lépe se soustředit na strategické rozhodování a celkové řízení školy, a zároveň zajistí, že pracoviště bude vedeno zkušeným odborníkem, což bude mít pozitivní dopad na celkový rozvoj školy a podporu žáků.

3. PROAKTIVNÍ PŘÍSTUP:

Proaktivní přístup školy a pedagogických pracovníků může výrazně přispět k dobrému nastavení inkluze na škole a vytváření inkluzivního prostředí pro všechny žáky. Mezi způsoby proaktivního přístupu mohou patřit **včasné intervence a plánování** - proaktivní škola by měla vytvořit plán a strategii pro implementaci inkluzivního přístupu. Depistáže, evaluace, záznamy a konzultování obtíží žáků **než začnou selhávat** a na tyto signály **zavčas reagovat**. Proaktivní přístup zahrnuje i **zajištění potřebných zdrojů** a podpory pro inkluzi. To může zahrnovat vzdělávací materiály, pedagogickou a další podporu.

Můj komentář:

Plán práce ŠPP by měl obsahovat informace o období školního roku, kdy probíhají depistáže speciálních pedagogů a školních psychologů. Tyto depistáže slouží jako podklad pro další řešení - intervence v režii školy - PO 1, konzultace s rodiči, ŠPZ nebo např. dodatečný odklad.

Nezastupitelnou roli kromě pedagogů hrají i **asistenti pedagoga**, kteří si signálů selhávání, nestandardních projevů v chování nebo specifických potřeb žáků všímají velmi brzy. Pokrok po nastavení intervence u sledovaných žáků lze zaznamenávat pomocí formuláře PLPP nebo IVP či vlastním nástrojem, který slouží k **vyhodnocení vstupní a poté výstupní úrovně**. Všechny tyto snahy a záznamy školy slouží jako prediagnostika pro jakékoliv další řešení správného nastavení inkluze u každého žáka. Z vlastní praxe vím, že čím detailnější podklady a žádosti o PO dodáme například PPP do školního dotazníku, tím lépe se při diagnostice pracuje a lépe se jim i navrhuje PO s vědomím, že škola má jasno. S tím ovšem souvisí první dva principy, které říkají, že ŠPP musí být funkční a profesionální.

4. VZDĚLÁVÁNÍ A OSVĚTA PEDAGOGICKÉHO TÝMU

Další vzdělávání pedagogických pracovníků má klíčový vliv na kvalitu vzdělávání, které poskytují žákům. Zvyšuje **profesní kompetence, obohacuje výuku a přispívá ke vzniku kvalitního a stimulačního vzdělávacího prostředí.** Pedagogové, kteří jsou otevřeni učení se a rozvoji, mají schopnost pozitivně ovlivnit zážitek z vyučování svých žáků a přispět k jejich úspěchu v budoucnosti.

Vzdělávací potřeby a schopnosti žáků jsou různorodé. Další vzdělávání pomáhá pedagogům rozvíjet své dovednosti pro inkluzivní výuku, která bere v úvahu individuální potřeby studentů a umožňuje jim úspěšně se zapojit do vzdělávacího procesu. Ať už jde o základní stavební kameny inkluze jako je **individualizace** či **diferenciace** nebo např. správné nastavení **efektivní spolupráce s asistentem, využití technologií** či **didaktických pomůcek** nebo, poslední dobou velice důležitá schopnost, **umět učit žáky s OMJ.**

Můj komentář:

Často je komplikované uvolňovat učitele na semináře a školení. Navíc ne všechny jsou přínosné tak, jak bychom si představovali. Na naší škole jsme kromě dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zavedli tzv. „kafíčka“ s odborníkem. Tato „kafíčka“ probíhají 1-2x za měsíc. Někdy i vícekrát. Vždy je pozván do školy odborník zabývající se tématy, která je ve škole nějakým způsobem aktuální. Může jít o specialistu např. z Paspointu, který pomáhá rodinám žáků s PAS nebo jiný odborník třeba na ADHD. Měli jsme ale i odborníka na Patchworkovou rodinu, takže na kafíčkách řešíme i mimovzdělávací faktory ovlivňující výsledky vzdělávání. Na tyto faktory se často zapomíná, ale jsou neméně důležité.

Při změně nebo reorganizaci funkcí pedagogů je zapotřebí vybavit pedagogy takovými dovednostmi, které jim pro vykonávání funkce budou oporou. Např. pověřil jsem speciální pedagožku péčí o nadané. Vytvořili jsme koncept depistáží a následné péče o ně. Tím to ale nekončí. Pedagožka se zúčastnila řady seminářů a školení a vybavili jsme databázi didaktických pomůcek pomůckami vhodnými pro tuto práci. Hlavní práce vedoucího pracovníka je stále uzpůsobovat podmínky svých podřízených, aby se jim pracovalo dobře a jejich práci nic nepřekáželo.

5. DIDAKTICKÁ PŘIPRAVENOST

Dostatek byt' malých **učeben** a didaktického **vybavení** je klíčový pro úspěšné zvládnání inkluze ve školách. Diferencovaná výuka je důležitá součást inkluze. Dostatečné vybavení učeben poskytuje učitelům možnost organizovat výuku tak, aby byla přizpůsobena podle potřeb a schopností žáků. To zvyšuje efektivitu výuky a umožňuje dosáhnout lepšího vzdělávacího pokroku u všech žáků. **Kvalitní didaktické vybavení**, jako jsou interaktivní tabule, různé učební pomůcky viz příloha nebo technologie, podporuje jejich individuální rozvoj a zvyšuje jejich zájem o učení.

PHmax i inkluze umožňuje **různé členění výuky** - individuální práce, skupinky, PSPP nebo dělení hodin. Je proto důležité mít stanovená místa, kam část žáků, kteří nezůstávají ve třídě, mohou jít. S tím souvisí **vybavenost těchto míst**. Jistě na žáky nepůsobí dobře, když jejich speciálně pedagogická péče probíhá na chodbě nebo v místnosti, kde je špatné světlo, je tam zima nebo tam není žádné didaktické vybavení.

Můj komentář:

I my narážíme na nedostatečnou kapacitu školy. Jak prostorovou, tak rejstříkový počet žáků. I tak se ale snažíme mít učebny pro 1 až 8 žáků, kde máme vybavení vhodné pro dělené hodiny, speciálně pedagogické péče či jiné intervence. Tyto učebničky mají vždy tabuli, stoly, židle, počítač, nástěnné přehledy učiva, didaktickou knihovnu, často i dataprojektor a relaxační koutek s kobercem. Máme také k dispozici tablety a notebooky pro práci s žáky. Tyto místnosti slouží také pro krizovou intervenci u žáků, kteří občas potřebují být mimo třídu. Může jít o autisty, žáky s ADHD, žáky s psychickými potížemi a další situace plynoucí z individuálních potřeb.

Zdroje na takové vybavení jsou různé. Nejběžnější jsou doporučení výše popsaných pomůcek v doporučeních žáků. Tyto zdroje jsou nárokové a jsou mimo finance školy, a tak v případě proaktivního přístupu lze za několik let didaktické učebny vhodně hezky vybavit právě z těchto zdrojů. I škola má finance na pomůcky nebo lze využít třeba OP JAK apod. Na našem e-shopu montik.cz se snažíme jít naproti potřebám didaktického vybavení. Je možné tam najít spoustu unikátních pomůcek. Část sortimentu i sami vyrábíme na základě konzultací se speciálními pedagogy a dalšími odborníky z oboru. Na emailu poradna@montik.cz se můžete ptát speciálních pedagogů z praxe na různá témata související s inkluzí. Zdarma a nezávazně Vám na tomto emailu také poradíme, jaké didaktické pomůcky z našeho sortimentu jsou vhodné zrovna pro potřeby doporučení k žákovi nebo pro nákup z jiných zdrojů. Na stránce montik.cz/generatory můžete také zdarma vygenerovat, stáhnout a vytisknout své didaktické pomůcky - Trimino a "Já mám, kdo má?" viz příloha.

6. SPOLUPRÁCE S RODINOU A INSTITUCEMI

Spolupráce s rodinou a institucemi je klíčová. Tato spolupráce je zásadní pro to, aby bylo dosaženo celkového úspěchu žáků a vytvořeno inkluzivní prostředí ve škole. Zde jsou aspekty spolupráce:

Komunikace s rodinou - Pravidelná a otevřená komunikace s rodiči je nezbytná. Učitelé by měli s rodinami žáků pravidelně konzultovat **pokrok, specifické potřeby** a další relevantní informace týkající se vzdělávání jejich dětí. Rodiče poskytují cenné informace o osobnosti a potřebách svých dětí, což učitelům umožňuje lépe přizpůsobit výuku.

Se zákonnými zástupci také probíráme a tvoříme individuální vzdělávací plán a další podpůrná opatření.

Zákonné zástupce je dobré mít na své straně vždy. Spolupráce dodává žákovi **pocit jednoty učitelů a rodičů**. Nesoulad je velkou překážkou pro funkční vztah s žákem.

Spolupráce s odborníky - Spolupráce s odborníky z různých institucí, jako jsou pedagogicko - psychologické poradny, sociální pracovníci, pracovníci SVP, OSPOD nebo terapeuti, je také klíčová. Tito **odborníci mohou poskytnout cenné rady a podporu** pro žáky s speciálními potřebami a učitelům pomáhají lépe porozumět jejich individuálním potřebám. Stejně tak pro rodinu i žáky jsou důležitým partnerem při vzdělávání.

Můj komentář:

Rodič přispívá svými znalostmi o svém dítěti a jeho specifických potřebách, což umožňuje vytvořit plán přizpůsobený schopnostem a zájmům.

Často s rodiči řešíme problémy. Stejně důležité **sdílet i pokroky a kladné zprávy** o dětech. U specifických případů učitelé spolupracují s rodiči na podpoře vzdělávání doma. Poskytují návody, jak rodiče mohou aktivně podporovat učení svých dětí a rozvíjet jejich dovednosti mimo školu. Hledání shody ve vzdělávání nemusí být vždy jednoduché. Je třeba vyslechnout, respektovat názory a přání rodičů.

Obecně lze říct, že **rodič je neodmyslitelným partnerem při vzdělávání.** Musíme se s ním naučit mluvit, umět oznamovat dobré i špatné zprávy. Toto je schopnost, kterou musí mít každý vyučující. Setkávám se často s tím, že učitel umí perfektně fungovat s dětmi, ale při konfrontaci se zákonnými zástupci si jistý rozhodně není. Pokud je tomu tak, typicky při oznamování nějaké špatné zprávy, je na místě **přizvat** někoho z ŠPP, kdo má s komunikací s rodiči četnější zkušenosti.

Ohledně spolupráce s institucemi je důležité mít **pověřeného pracovníka** nebo více pracovníků, kteří současně sepisují zprávy např. pro OSPOD, a speciálního pedagoga, který komunikuje s PPP a SPC apod.

ZÁVĚR:

V tomto e-booku jsem představil šest důležitých principů inkluze ve vzdělávání. Tyto principy zahrnují spolupráci na všech úrovních školy. V žádném případě netvrdím, že jsou to jediné principy, a nemusíte souhlasit, že jsou to nejdůležitější principy. V každé škole je prioritou něco jiného, složení ŠPP může být velice různorodé, a proto si z těchto doporučení vezměte, co uznáte za vhodné. V případě, že se mnou souhlasíte i v případě, že ne, budu rád za zpětnou vazbu.

Didaktické pomůcky pro každého

motorika - duha

stopy zvířat

Sledování čísel

motorika - želva

obtahovací labyrint

Pomůcky a hračky na **Montik.cz** jsou výsledkem spolupráce s pedagogy a rodiči, což zaručuje **vysokou kvalitu** a **edukační hodnotu**. Naše nabídka zahrnuje **širokou škálu produktů**, které jsou ideální pro podporu **kreativity, učení a zábavy** dětí.

A nejen to! Jsme také **výhradním dovozcem a distributorem** vybraných značek, které doplňují naši nabídku o další inspirativní produkty. S námi bude učení pro vaše děti nejen **efektivní**, ale také **zábavné!**

matematické karty

psaní do písku

Třídící táč s čísly

Emoce a inteligence

Třídící kališky

Montik
Aby hraní mělo smysl

počítání a psaní
může být taková
zábava!

